

BARTIN KENT MERKEZİNDEKİ KAMUSAL ALANLARIN KENTSEL ERGONOMİ VE KENT KİMLİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Selma ÇELİKİYAY¹, A.Süha KARAYILMAZLAR²

¹Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, Bartın

²Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

scelikiyay@bartin.edu.tr, suhakarayilmazlar@gmail.com

ÖZET

Kamusal alanlar, toplumu oluşturan tüm yaş gruplarının, engelli ve engelsiz tüm bireylerin eşit ölçüde kullanım hakkına sahip olduğu, bu bağlamda da herkesin erişimine açık olması gereken alanlardır. Bu amaç doğrultusunda kentsel planlama ile başlayan kamusal alanların mekânsal organizasyonu, kentsel tasarım sürecinde hayat bularak uygulamaya dönüşür. Sokaklar, caddeler, meydanlar, bekleme ve durak yerleri vb.den oluşan kamusal alanların tasarımında kentlinin kullanım gereksiniminin karşılanmasının yanı sıra, konforu ve güvenliği de sağlanmalıdır. Bu ise kamusal alanların tüm öğeleriyle birlikte ergonomik olması ile sağlanabilir. Kent mobilyası işlevini gören kent donatıları kentsel ergonominin en önemli araçlarıdır. Bu makalede tarihi kent dokusu karakterine sahip olan Bartın kent merkezindeki kamusal alanlar gerek kentsel ergonomi, gerekse tarihi kent kimliği ile uyumu açısından irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Bartın, kamusal alanlar, kentsel ergonomi, kent kimliği.

EXAMINATION OF PUBLIC SPACES IN BARTIN CITY CENTER WITH THE ASPECT OF URBAN ERGONOMICS AND URBAN IDENTITY

ABSTRACT

Public spaces are the places where all age groups constituted community, disabled or nondisabled persons have equally right of usage. In this sense, these places should be accessibly by the whole community. In accordance with this purpose, spatial organization of public spaces starting with urban planning changes to practice in urban design process. In the design process of public spaces which contain streets, avenues, squares, bus stops and waiting points etc., comfort and security of citizens in public spaces should be provided, besides meeting community's usage requirements. This aim can be realized when public spaces and all components within their organization are ergonomics. Urban furniture which is also city furniture is one of the major tools of urban ergonomics. In this paper, public spaces in Bartın city center which has historical city texture characteristics were examined with the aspect of both urban ergonomics and harmonic with historical city identity.

Keywords: Bartın, public spaces, urban ergonomics, urban identity.

1.GİRİŞ

Kamusal alan, içerisinde çeşitli kamuların ve bireylerin iletişimi ve etkileşimi, dolayısıyla da ilişkiye geçtikleri alandır (Çetin, 2006). Kamusal alanlar, toplumu oluşturan bireylerin kentsel mekânda karşılaşma, buluşma, toplanma, sosyalleşme alanları olarak fiziki mekâna sosyo-kültürel boyut ve anlam kazandıran alanlardır. Kamusal alanlar, sokaklar, caddeler, bağlantı yolları, geçiş güzergâhları, parklar ve kamusal olarak erişimin oluğu açık alanlardır. Kamusal alanın en önemli niteliği tüm vatandaşlara açık olmasıdır (Habermas, 1995). Kamusal alanlar halkın kullanımıyla hayat bulan alanlardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus kamusal alanların düzensiz bir şekilde kalabalıklaşması değil, toplanma, buluşma, dağılma ve geçiş mekânlarının bu eylemlerin en konforlu ve güvenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlayacak şekilde planlanması ve tasarlanmasıdır. Bu şekilde aynı zamanda kentsel yaşam kurgulanmaktadır.

*Corresponding author (Sorumlu Yazar)
Received (Geliş Tarihi) : 05.12.2016
Accepted (Kabul Tarihi): 15.12.2016

Citation (Atf): Çelikiyay, S., Karayılmazlar, A.S., Bartın Kent Merkezindeki Kamusal Alanların Kentsel Ergonomi Ve Kent Kimliği Açısından İncelenmesi, Journal of Bartın Faculty of Forestry, 2016, 18 (2): 224-238.

Kentsel yaşam için tasarım ise insan odaklı tasarımı gerektirmektedir. Toplumu oluşturan her yaş grubundan, her gelir grubundan, her eğitim düzeyinden, özetle toplumu oluşturan her bireyin kamusal alanları eşit ölçüde kullanma hakkı vardır. Dolayısıyla kamusal alanların planlanması ve tasarımında göz önüne alınması gereken en önemli husus budur. Kamusal alanların planlanması ve tasarımında göz önüne alınması gereken diğer önemli husus, ergonomik ve konforlu bir şekilde kullanımının sağlanmasıdır. Dolayısıyla gerek planlama gerekse tasarım sürecindeki kamusal mekan organizasyonuna yön veren üç temel bileşen erişilebilirlik (eşit kullanım), ergonomik ve estetik özelliklerdir.

Ergonomi; bir öğenin, bir mekanın ya da bir sistemin tasarım sürecinde insanın konforunu etkileyen her faktörü göz önüne alan bir tasarım yöntemidir (URL1, 2016). Ergonomi, insanlar arasındaki ve insanlarla nesnelere arasındaki etkileşimi anlamakla ve tasarlamakla ilgilidir. Uluslararası Ergonomi Cemiyetine (IEA) göre ergonomi; “insanlar ve sistemin diğer öğeleri arasındaki etkileşimi kavramakla ilgilenen bilimsel bir disiplin ve insanın refahı ile tüm sistemin performansını artırmak için tasarımda kuram, ilke, veri ve yöntemlere başvuran bir uzmanlık alanıdır” (IEA, 2016). Ergonomi, insan anatomisi ile tasarımın ilişkilendirilmesi temeline dayanan bir bilim dalı olarak, anatomi, fizyoloji, psikoloji, antropoloji, nöroloji ve davranış bilimlerinden yararlanır. Ergonomi, insanın kullandığı objelerin tasarım amacına uygunluklarını ifade eden işlevselliklerinin yanı sıra, insan için kullanım rahatlığını sağlayan antropometrik ölçü ve standartları da içerir. Kentsel açıdan ise ergonomi, insanın kamusal alanda bulunma sürecinde, kent donatısından, kaldırımlara, yaya yolları, yaya bölgeleri ve meydanlara kadar, kendini rahat hissedebileceği kentsel mekanların oluşturulması için gerekli standartları kapsar. Tasarımcı, insanın kendini rahat hissedebileceği bir çevre kurmayı amaçlarken, ergonominin tüm verilerinden yararlanır (Doğan ve Altan, 2007).

Kentler ve mimari ürünler açısından kimlik ve kentsel imge olgusu, öncelikle görsel boyutuyla ön plana çıkan, ayrıca doğal, coğrafi, kültürel ürünler ve sosyal yaşam normlarını da kapsayan çok geniş bir tanımla içermektedir (Ulu ve ark., 2004). Kent kimliği, uzun bir zaman dilimi içinde kentin coğrafi içeriği, mimarisi, toplumun kültürel yapısı, yerel gelenekleri ve yaşam biçimi ile şekillenmektedir (Önem ve ark., 2005). Barınma ve çalışma alanlarının dışında yer alan kent dokusu, kent kültürünün ürettiği değerleri paylaşım ve yaşam alanı olarak değerlendirmektedir. Kentlilerin ev ve iş dışında yaşadıkları alan kentin, kentli kimliğinde yaşayanların yaşam biçimleri olarak görülmektedir. Kültür, sanat, spor merkezlerinin dışında boş zaman değerlendirme aktivitelerini zenginleştiren alanlar aynı zamanda kentin kimliğini de yansıtmaktadır (Tatlıdil, 2009). Yapılı çevrenin kimliği, kent kimliğinin önemli bir parçasını oluştururken, o kentteki toplumsal ve kültürel yaşama ilişkin ipuçlarını da vermektedir (Bırol, 2007). Kent kimliklerinin oluşmasında en önemli girdi olan tarihsel-kültürel mirasın kanıtları olan; tarihi kentsel dokular, kuşaklar arasında anılarla dolu bir tiyatro sahnesi ve yaşayan bir arşiv niteliğindedir (Kiper, 2004). Geçmiş dönemlerdeki doğal çevreyle uyumlu ve kültürel yapıya bağlı olarak gelişen geleneksel kent dokuları artık yerini ekonomik ve teknolojik değişimle biçimlenen günümüz kentlerine bırakmakta, eski geleneksel dokusundan uzaklaşan günümüz kentleri yeni kimliklerini fiziki mekânlarına yansıtmaktadır (Topçu, 2011). Dolayısıyla, toplumu oluşturan her kesimin kullanımına açık olan kamusal alanların ve bu alanlardaki kentsel öğelerin planlanması ve tasarımı süreçlerinde öncelikle kent kimliğine ilişkin saptamalar gerekir. Bu bağlamda, kamusal alanların ve bu alanlardaki kentsel donatıların içinde buldukları çevre ile ve kentin kimliği ile ilişkili ve uyumlu olması gerekmektedir.

Kamusal alandaki kentsel mekânlar bireylerin sosyal, kültürel, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına bağlı olarak, ortak kullanım mekânları ve bu mekânlara ait özel donatıların bulunduğu ortamlardır. Kent donatıları, herhangi bir kamusal alanda ve kent mekânında kullanıcıların dinlenme, eğlenme ve ulaşım gibi fonksiyonlarını karşılamak üzere tasarlanmış, mekâna uygun yerleştirilmiş elemanlar olup kent kimliğini vurgular (Bayramoğlu ve Özdemir, 2012). Kent mobilyaları olarak ta adlandırılan kent donatıları, kent sisteminin bir parçası olarak; ergonomik, estetik ve kullanım açısından süreklilik göstermelidir.

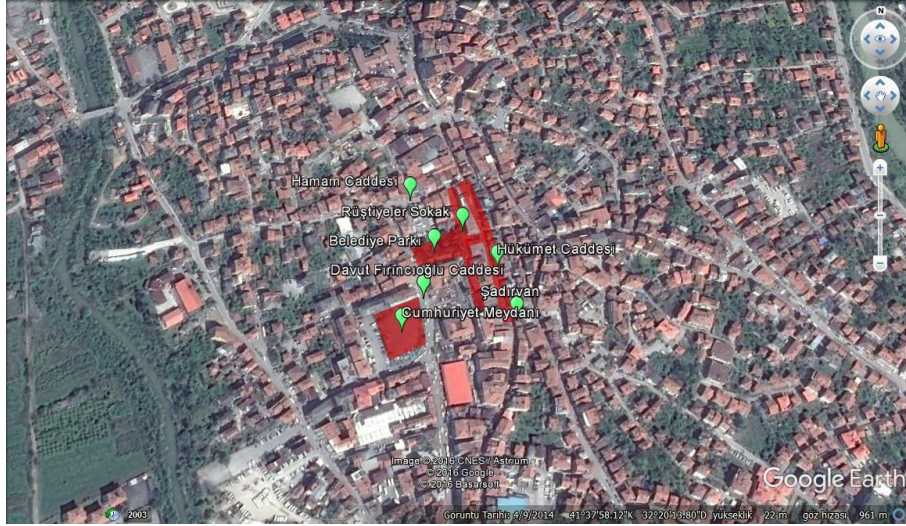
Özel mekanlardan tüm kamusal yaşam alanlarına ve ulaşım araçlarına kadar tüm çevresel düzenlemelerin engellilerin özellikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanması gerektiği, ancak bunun teoride kaldığı bir gerçektir. Kentlerimizin çoğunda yollar, kaldırımlar, meydanlar, parklar ve bahçeler, bekleme ve durak yerlerinin, kısacası kamusal alanların engellilerin kullanımına olanaklı olmadığı ve bu alanların çoğunun engelli bireylerin erişimine kapalı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, engeli nedeniyle hareket yeteneği zaten sınırlanmış olan bireyler kamusal alanların engelliliği yüzünden daha da engelli hale gelmektedir. Engelli mekanlar, hareket yeteneğini sınırladıkları bireyin toplumsal yaşamdan da dışlanmasına yol açmaktadır. Oysa kamusal alanlar gerek mekânsal ve gerekse kent donatıları açısından, engellilerin topluma katılmasını, toplumla bütünleşmesini kolaylaştıracak bir biçimde (ergonomik olarak) tasarlanıp, geliştirilerek engelsiz mekanlar haline getirilebilir. Kamusal alanlar engelsiz mekan standartlarına göre oluşturulduğunda, çocuğundan yaşlısına, engellisinden engelsizine kadar toplumu oluşturan tüm bireyler için erişilebilir, dolaşılabilir, konforlu ve güvenli mekanlar yaratılmış olacaktır.

Engelliler için kent mobilyalarında bazı temel kurallar (URL2):

- Kent mobilyaları ve donanımları uygun yerlerde kullanılmalı, yeterli işaretlemelerle engelli hareketlerine engel olmayacak şekilde yerleştirilmelidir.
- Oturma bankları, çeşmeler, çöp tenekeleri, genel tuvaletler, telefon kulübeleri vb. donanımlar, çocuklar, yaşlılar ve engelli yayalar tarafından kullanılabilir şekilde düzenlenmelidir.
- Özellikle görme engelliler için yüzey kaplamalarında hissedilir yüzeylerden oluşan kılavuz izler kullanılmalıdır.
- Kent mobilyaları keskin ve çıkıntılı kenarlarından arındırılmış olmalıdır.
- Kent mobilyalarının rengi seçilirken, algılanmalarının kolay olması için çevresi ile zıtlık oluşturacak renkler tercih edilmelidir.
- Kaldırıma çıkıntı yapan işyerlerinin güneşlikleri, şemsiyeleri veya oturma yerleri engellilerin hareketine engel teşkil etmemelidir.
- Kaldırım üzerinde bulunan bina çıkıntılarının, her türlü levha, işaret ve tabelaların en alçaktaki noktaları görme engelli yayaların başlarını çarpmamaları için yerden en az 220 cm yükseklikte olmalıdır.
- Yaya kaldırım kenarlarında, kaldırımın genişliğine (min. 150 cm) bağlı olarak, yaya akışına engel olmayacak ve engelliler dahil tüm yayaların kullanabileceği şekilde dinlenme alanları ve banklar yapılmalıdır.
- Parklardaki ve ticaretin yoğun olduğu yerlerdeki kaldırımlarda düzenlenecek dinlenme alanları ve banklar her 100 m'de bir yerleştirilmelidir.
- Dinlenme alanlarında oturma banklarının yanında tekerlekli sandalyenin yanaşabileceği biçimde en az 120 cm boşluk bırakılmalıdır.

2. MATERYAL VE METOT

2.1 Materyal

Şekil 1: Bartın Kent Merkezi içerisinde çalışma alanının yeri (Google Earth 2016)

Araştırma alanı Bartın kent merkezini içermektedir (Şekil 1). Bu çalışmada irdelenen kamusal alanlar, kent merkezindeki yaya bölgesini oluşturan Hükümet Caddesi, Rüstiye Sokak, Belediye Parkı ve Cumhuriyet meydanından oluşmaktadır (Şekil 2). Çalışmada Bartın kent merkezindeki kamusal alanlar ve bu alanlardaki kentsel donatı elemanları materyal olarak ele alınmıştır. Yardımcı materyal olarak yapılan gözlemler, fotoğraflar, haritalar ve konuyla ilgili yapılan literatür çalışmalarından yararlanılmıştır.

Şekil 2: Çalışma alanındaki kamusal alanlar (Google Earth 2016)

2.2 Metot

Bartın kent merkezindeki kamusal alanların ve bu alanlarda yer alan kentsel donatı elemanlarının ergonomik ve kent kimliği ile uyumlu olup olmadığı amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma alanı içerisindeki kamusal alanların ve kent donatılarının mekânsal ve nesnel (biçim, boyut, renk, malzeme ve doku) özellikleri tespit edilip fotoğrafları çekilerek saptamalar yapılmıştır. Araştırma bulguları kamusal alanlar ve kent donatıları olmak üzere iki ana başlık altında sunulmuştur. Araştırma bulgularında ortaya konan mevcut durumun değerlendirilmesi için “planlamada kullanım değeri analizi” ve “uygunluk değeri analizi” yöntemlerinden yola çıkılarak, sayısal bir değerlendirme yöntemi oluşturulmuştur.

Buna göre; araştırma alanındaki kamusal alanların, irdelenen faktörler açısından ergonomik ya da estetik özellik taşıması (+1) puan ile, ergonomik ya da estetik olmadığı durumda (-1) puan ile, irdelenen faktörün alanda hiç bulunmaması ya da, irdelenen faktörlerin ergonomik ya da estetik özelliklerle ilişkisiz olması durumunda da (0) puan ile değerlendirme yapılmıştır. Ancak, irdelenen kamusal alanların engelli erişimine uygun olmamaları halinde, kamusal alan kullanımında bireye eşik hak tanınmamış olduğundan, ergonomik özellikler açısından (-2) puan verilerek değerlendirme yapılmıştır. Bu durumda var olmayan bir düzenlemenin estetik özelliği de olmayacağından, estetik açıdan ilişkisiz olduğu kabul edilerek (0) puan verilmiştir. Bu yöntemle göre yapılan değerlendirmeler ve ortaya çıkan sonuçlar, sonuç bölümündeki Tablo 1’de verilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlara göre de, mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1 Bartın Şehir Merkezindeki Kamusal Alanlar

Araştırma alanındaki kamusal alanlar Hükümet Caddesi, Rüştüyeler Sokak, Belediye Parkı, Cumhuriyet Meydanı ve bu alanları birbirine bağlayan alanlardır. Hükümet Caddesinin yayalaştırılan kısmı, Rüştüyeler Sokak ve Belediye Parkı araç trafiği ile kesilmeksizin yaya dolaşımına olanaklı olan yaya bölgesini oluşturmaktadır. Bu bölgeden Cumhuriyet Meydanına geçiş için, araç trafiğine açık olan Davut Fıncıoğlu Caddesinden geçmek gerekmektedir.

3.1.1 Hükümet Caddesi

Kentsel sit alanı içerisinde bulunan Hükümet Caddesi şehir merkezindeki en yoğun yaya aksını oluşturmaktadır. Caddenin, daha önce araç trafiğine açık olan, şadırvan ile Hamam Sokak giriş arasında kalan kısmı 1999 yılında Bartın Belediyesi tarafından yaya bölgesi olarak düzenlenmiştir. Bu yaya aksı, kırmızı renkteki taban tuğlaları ile kaplanmış olması nedeniyle halk arasında “Kırmızı Cadde” adıyla da anılmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3: Hükümet Caddesinin yayalaştırılan kısmı (Karayılmazlar, 2015).

Yaya bölgesinin sınırlarını oluşturan binaların cepheleri de kentin tarihi kimliğini yansıtan geleneksel mimari özelliklerini taşımaktadır. 2 ya da 3 katlı olan bu binalar caddeye “insan ölçeği” özelliğini katmaktadır. Ticari işleve sahip olan bu yaya bölgesindeki bina cephelerinde bulunan levhalar, hem binaların cephelerini kapatmakta, hem de görüntü kirliliğine neden olmaktadır (Şekil 3). Bu yaya bölgesinde bulunan Şadırvan (Şekil 4), Taşhan, Arap Camisi, Bartın Belediyesi eski binası, bu alandaki landmarkları oluşturmaktadır.

Şekil 4: Yaya bölgesi başlangıcında bulunan en önemli landmark: Şadırvan (Karayılmazlar, 2015).

Hükümet caddesine bağlanan yan sokaklarda, döşemeler bazı kısımlarında yenilenirken bazı kısımları olduğu gibi kalmıştır. Bu durum estetik açıdan olumsuz görüntü yaratmakta hem de mekan algısını ve sürekliliği bozmaktadır (Şekil 5). Hükümet caddesi bedensel engelli ve tekerlekli sandalyeli engellilerin erişime açıktır. En yoğun yaya aksını oluşturan Hükümet caddesinde ve bağlantı yollarında, görme engelliler için hissedilir kılavuz yüzeylerin bulunmadığı saptanmıştır (Şekil 3, 4-6).

Şekil 5: Hükümet Caddesine bağlanan yan sokaklardan birindeki döşeme farklılığı (Karayılmazlar, 2015).

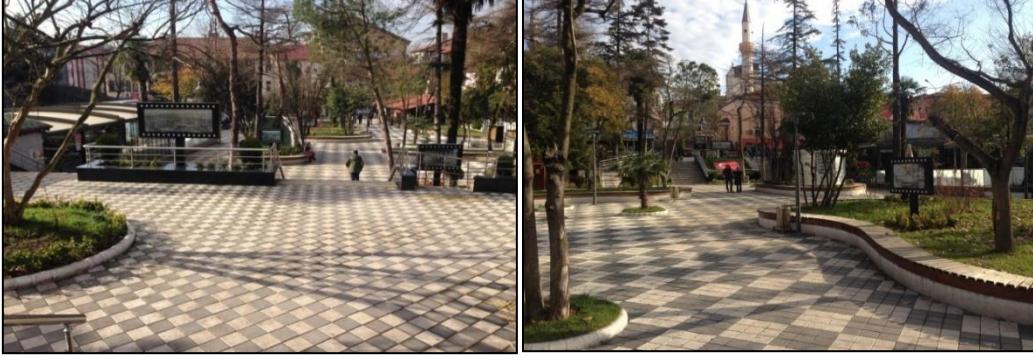
3.1.2 Rüştüyeler Sokağı

Hükümet Caddesinde bulunan eski belediye binasının arkasında bulunan bu sokak ta 1999 yılında, bir üst kattaki Hükümet Caddesi ile birlikte yaya bölgesi olarak düzenlenmiştir. Başlangıçta sadece taşıt trafiğinden arındırılarak yaya geçişlerine açılan bu sokak, zaman içerisinde kafeler sokağına dönüşmüştür. Üniversite gençliğinin çoğunluğunu oluşturduğu genç nüfusun gereksinimlerini karşılama doğrultusunda oldukça yoğun bir kullanıma sahip olan bu sokak şehir merkezindeki en dinamik bölgelerden biridir. Bu sokakta bulunan kafelerin yer yer yaya geçiş alanlarını daralttığı görülmektedir (Şekil 6). Eski Belediye binasının bodrum kat duvarlarına bitişik olarak kurulmuş olan ve mevcut haliyle her biri ayrı malzeme ve tasarım anlayışı ile yapılmış bu mekanlardaki uyumsuzluk, görsel algı açısından da olumsuz etki yaratmaktadır. Yan yana dizili olan çay bahçesi niteliğindeki bu kafelerin separatör işlevi gören ayırıcı öğeleri, çatı örtüleri, sokağın geçiş mekanı olarak kullanılan kısmı ile kafeleri ayıran öğeler bir tasarım bütünlüğü içerisinde birbiri ile uyumlu bir şekilde yeniden tasarlanmalıdır.

Şekil 6: Rüştüyeler Sokağındaki kafeler (Karayılmazlar, 2015).

3.1.3 Belediye Parkı

Şekil 7: Belediye Parkındaki meydanlar ve geçiş alanları (Karayılmazlar, 2015).

Belediye Parkı, üst kottaki Hükümet Caddesini alt kottaki Davut Fırıncıoğlu Caddesine ve oradan da Cumhuriyet Meydanına bağlayan ve yaya yoğunluğu çok fazla olan önemli bir geçiş alanıdır. Daha önce tek kişilik yürüme yollarından oluşan bir geçiş alanı iken, Bartın Belediyesi tarafından 2015 yılında yeniden düzenlenen Belediye Parkı'nda, planlama açısından geçiş alanları, meydan, oturma alanları, ergonomik olarak planlanmış olmasına rağmen, tasarım ve kullanılan malzemeler açısından plan-tasarım ilişkisi kurulmamış ve bu anlamda da bütünlük sağlanamamıştır. Özellikle döşeme kaplamaları malzeme cinsi ve malzeme deseni olarak kent kimliğini yansıtmayan bir görüntüye sahiptir. Parktaki döşeme kaplamalarının tümünün alan ayrımı olmaksızın, siyah ve beyaz renkteki yivli karo modüllü beton plaklardan oluşması, park tasarımındaki en olumsuz faktördür. Bu döşeme kaplamalarının diyagonal olarak döşenmiş olması da tasarıma ayrıca eksi puan kazandırmaktadır (Şekil 7). İki farklı kotta tasarlanmış park alanının içerisinde bedensel engelli bireylerin erişimi açısından ergonomik özelliklerde bir rampa bulunmaktadır. Ancak bir üst kottaki Rüştüyeler Sokağına erişim için sadece merdiven bulunduğundan, park içerisinde rahatça dolaşabilecek olan engelli bir birey, bir üst sokağa ulaşamayacak olup, tekrar parkın alt kotundaki kısmı ile aynı seviyede bulunan Davut Fırıncıoğlu Caddesine geri dönmek zorunda kalacaktır. Belediye parkında, görme engelliler için hissedilir kılavuz yüzeylerin bulunmadığı saptanmıştır (Şekil 7).

3.1.4 Cumhuriyet Meydanı

Cumhuriyet meydanı, aynı zamanda bir resmi tören alanıdır. Meydan resmi törenler ve özel kutlamalar dışında yayaların toplanma alanı olarak kullanabilecekleri bir konuma sahip değildir. Ancak bu geniş alan, çocukların bisiklete bindiği, paten ile kaydığı, güvercinlere yem verdikleri bir rekreasyon alanı işlevindedir. Meydanın bir cephesi erişime kapalıdır ve duvar ile çevrelenmiştir. Atatürk heykelinin bulunduğu bu kısım tören alanının da odak noktasıdır. Zemindeki döşeme kaplamalarının bu odak noktasının merkezine doğru ışınal formda farklı renkte döşenmesi olumlu bir tasarım yaklaşımıdır. Meydan ayrıca bedensel engellilerin erişimine açıktır. Fakat, görme engelliler için hissedilir kılavuz yüzeyler bulunmamaktadır (Şekil 8).

Şekil 8: Cumhuriyet meydanı ve Atatürk heykeli (Karayılmazlar, 2015).

3.2 Bartın Şehir Merkezindeki Kent Donatıları

Kent mobilyaları işlevsel özelliklerinin yanı sıra estetik özellikleri ile de kent imajına katkıda bulunan ve kent peyzajını şekillendiren öğelerdir. Bu kapsamda, Bartın kent merkezindeki kamusal alanlarda bulunan kent

donatıları (kent mobilyaları), oturma öğeleri, çöp kutuları, bitki kasaları, aydınlatma öğeleri, yön ve işaret levhaları, bildirişim panoları, sınırlayıcı öğeler, su yapıları ve plastik objeler başlıkları altında incelenmiştir.

3.2.1 Oturma öğeleri

Oturma elemanlarının boyutları, malzemesi ve tasarımı, kullanıcıların fiziksel konforunu doğrudan etkileyecektir (Yücel, 2006). Hükümet caddesinde yaya akışı çok yoğun olduğundan geçiş güzergahında oturma öğeleri bulunmamaktadır. Bu durum, bedensel engelli bireyler ve yaşlılar için bu yaya bölgesinin cazibesini olumsuz yönde etkileyen bir faktördür. Ancak, bu yaya bölgesi içerisinde eski Belediye binası ile Arap Camisi arasındaki açık kamusal mekan, belediye binasının zemin katındaki çayhane tarafından kullanılmakta olduğundan, burada işletmeye ait masalı oturma grupları bulunmaktadır. Kamusal olmasa bile, bir yandan oturma olanağı sağlaması açısından bir olanak sunmaktadır, diğer yandan da bu açık mekanda oturma gruplarının bulunması, arkasındaki Rüştüyeler Sokağına inişi sağlayan merdivenleri kullanan yayaların sirkülasyonunu zorlaştırmaktadır (Şekil 9). Belediye parkında bulunan oturma birimleri ergonomiktir ve parkın tasarımına uygundur. Park alanındaki oturma öğeleri ve oturma bölgeleri engelli kullanımına da uygundur (Şekil 10).

Şekil 9: Hükümet Caddesindeki oturma alanı ve Rüştüyeler Sokağına inişi sağlayan merdivenler (Karayılmazlar, 2015).

Şekil 10: Belediye Parkındaki oturma öğeleri (Karayılmazlar, 2015).

Şekil 11: Cumhuriyet Meydanındaki oturma öğeleri (Karayılmazlar, 2015).

Cumhuriyet Meydanında bulunan meydan alanı etrafındaki oturma birimleri ergonomik olmakla birlikte, yetersizdir. Meydan, engelli bireylerin de erişimine açık olup, özel oturma cepleri haricindeki pergolalı oturma alanları engelli bireylerin de tekerlekli sandalye ile yaşaması için uygundur (Şekil 11).

3.2.2 Çöp kutuları

Çöp kutuları dış mekânlarda kirlenmeyi önlemek üzere kullanılan, değişik malzeme ve biçimlerde yapılmış donatı elemanlarıdır. Daha çok işlevsel bulunan diğer donatı elemanları ve yaya dolaşımı göz önüne alınarak konumlandırılmak zorundadırlar (Şişman ve Yetim, 2004). Çöp kutuları en çok gereksinim duyulabilecek noktalara yerleştirilmelidirler. Kolayca görülebilir olmalıdırlar. Yaya akışını kesmeyecek ve tekerlekli sandalyelerin geçişini engellemeyecek şekilde yerleştirilmeli (Yücel, 2006), yaralanmalara neden olmayacak malzemelerden seçilmeli, kontrast renkli ve tek elle kullanılabilir şekilde kapaklı olmalıdır. Çöp kutuları yaya hareketine engel olmayacak şekilde yaya kaldırımı kenarında bordür taşına en az 40 cm uzaklığında ve en az 90 cm, en çok 120 cm yüksekliğe monte edilmelidir.

Şekil 12: Hükümet Caddesindeki, Belediye Parkındaki ve Cumhuriyet Meydanındaki çöp kutuları (Karayılmazlar, 2015).

Çalışma alanı içerisindeki kamusal alanlarda bulunan çöp kutuları, tasarım açısından ergonomik olmakla birlikte, kentsel mekan içerisinde yerleştirildikleri noktalar itibarıyla kullanım zorlukları çıkarmaktadır. Özellikle yoğun kullanılan yaya geçiş alanlarında konumlandıkları noktalar doğru değildir. Hükümet caddesinde bulunan çöp kutuları, biçim, form, renk ve malzeme açısından da tarihi kent dokusu kimliği ile uyumlu değildir (Şekil 11). Belediye Parkındaki çöp kutuları ise park alanının tasarımına uygundur ve parkta kullanılan malzemeler ile uyumludur (Şekil 12). Cumhuriyet meydanındaki çöp kutuları da Hükümet caddesindeki çöp kutuları ile aynı renk, malzeme ve tarzda ve darbelere dayanıklı olmadığı da görülmektedir.

3.2.3 Bitki kasaları

Şekil 13: Hükümet Caddesindeki ve Cumhuriyet meydanının kenarındaki kaldırımda bulunan bitki kasaları (Karayılmazlar, 2015).

Hükümet Caddesinde farklı noktalarda bitki kasaları bulunmaktadır. Fakat bunların seçiminde alan ergonomisi ve estetik dikkate alınmamıştır. Yaya bölgesinin Hamam Sokakla birleştiği kısımda bulunan bitki kasalarının düzensiz yerleştirilmiş olması dikkat çekmekte ve yayaların hareketini olumsuz etkilemektedir. Bitki kasalarındaki bitkiler bakımsız ve birbiriyle uyumsuzdur. Bitkisel tasarım amacı dışında, yandaki bağlantı yoluna araç girişinin önlenmesi için bir sınırlandırma elemanı gibi kullanıldığı görülmektedir (Şekil 13). Cumhuriyet Meydanının kenarındaki kaldırımda bulunan bitki kasaları ise gerek form gerek malzeme açısından estetik özelliktedir. Ancak, kendi içerisinde bütünlük oluşturan bu bitki kasalarının çevresiyle malzeme ve doku açısından da bütünlük oluşturduğu söylenemez (Şekil 13).

3.2.4 Aydınlatma öğeleri

Işık, yaşamımızın her aşamasındaki temel gereksinimlerimizden biridir. Çevremizi diğer duyularımızla da algılayabilir, tanımlayabiliriz kuşkusuz; ama gözümüz ile bu algılama ve tanımlama, çok daha kolay ve ayrıntı düzeyinde kesin olabilmektedir. Ancak, görebilmek için öncelikle ışık ve onun yansıyabildiği yüzeylerin olması şarttır. Yol, meydan, park, bahçe, gezi alanları, yaya yolları gibi yerlerin aydınlatmasında kullanılan aydınlatma elemanlarının her birinin aydınlatma özellikleri kadar boyut, biçim, gereç, taşınma sistemleri, sayıları ile kent görüntüsü üzerinde gündüz ve gece etkileri de önemlidir. Bu tür bir etkide çevre ile uyum değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur (Şerefhanoğlu,1991).

Şekil 14: Hükümet Caddesinde, Belediye Parkında ve Rüştüyeler Sokaktaki aydınlatma öğeleri (Karayılmazlar, 2015).

Şekil 15: Cumhuriyet Meydanındaki aydınlatma öğeleri (Karayılmazlar, 2015).

Hükümet caddesinde kullanılmış olan aydınlatma öğelerinin, tarihi kent dokusu karakterine sahip olan alanın kimliğini yansıtmadığı, dolayısıyla şehir merkezinde doku bütünlüğüne katkıda bulunan bir kent donatısı olmak yerine, yapı çevredek binaların mimari özelliklerinin oluşturduğu doku bütünlüğünü bozan bir faktör olduğu görülmektedir. Belediye parkında ise tamamen farklı donatı elemanları kullanılmıştır. Bu da yaya bölgesi bütünlüğünü bozmaktadır. Kullanılan donatı elemanları birbirleri ile de tasarım ve renk bakımından uyumsuzluk göstermekte ve göze hitap etmemektedir (Şekil 14). Kentin farklı bölgelerindeki caddelerin aydınlatılması için

kullanılmış olan aydınlatma öğeleri, Cumhuriyet Meydanında da kullanılmıştır. Bu nedenle bu donatıların, alana özgü olma özelliği ortadan kalkmış bulunmaktadır. Cadde aydınlatması ile meydan gibi alanların aydınlatılmasında farklı aydınlatma öğelerinin kullanılması gerekir. Atatürk heykelinin bulunduğu noktada ise projektör tipi aydınlatma öğesi bulunmaktadır (Şekil 15).

3.2.5 Yön ve işaret levhaları

Dış mekanlardaki yön ve işaret levhaları insanların kolayca görebilecekleri bir şekilde konumlandırılmalıdır. İşaret levhaları bilgi verici olmalı; insanlara tek başlarına hareket etme rahatlığını vermelidir (Yücel, 2006).

Şekil 16: Yön ve işaret levhaları (Karayıılmazlar, 2015).

İşaret levhaları kent içinde yerleştirilirken, özellikle yüksekliklerine ve kullanım yerlerine dikkat edilmeli, yol ayrımında bulunuyorsa, birden fazla olacağından, birbirlerini kapatmayacak seviyelere yerleştirilmelidirler (Gülgün ve Türkyılmaz, 2001). Çalışma alanındaki kamusal alanlarda yeterince yön ve işaret levhaları bulunmamaktadır (Şekil 16). Halbuki, tüm kamusal alanlarda, gerek alanın kendisini tanımlayan, gerekse kullanıcıları diğer alanlara, cadde ve meydanlara yönlendiren levhaların bulunması, kamusal alandaki kentsel mekan kullanıcısının konforunu ve güvenli dolaşımını sağlayan önemli bir faktördür.

3.2.6 Bildirişim panoları

Şekil 17: Belediye önündeki, Cumhuriyet Meydanındaki ve Davut Fırıncıoğlu Caddesindeki bildirişim panoları (Karayıılmazlar, 2015).

Bildirişim panoları bilgi vermek ve reklam amacıyla kullanılan kent donatılarıdır. Özellikle yayaların yoğun olduğu toplanma alanlarında ve yaya akışının yoğun olduğu geçiş alanlarında kullanılırlar. Bilgi vermek amacının işlevsel bir şekilde gerçekleşmesi için, bu panoların göz hizasında olmaları, farkedilirlik ve okunabilirlik açısından önemli hususlardır. Hükümet caddesindeki yaya bölgesinde, eski belediye binasının önünde bir adet bildirişim panosu bulunmakta olup, bulunduğu nokta itibarıyla yaya sirkülasyonunu engelleyici bir konumdadır. Bu durum, kendi içerisinde ergonomik ölçü ve standartlarda olan panonun, alan ergonomisi açısından olumsuz sonuç yaratmasına sebep olmaktadır (Şekil 17). Cumhuriyet meydanının içerisinde bildirişim panosu yoktur ancak, meydanın Davut Fırıncıoğlu Caddesi üzerindeki karşı tarafında iki adet bildirişim panosu bulunmaktadır. Bu panolar, kötü görünümde olup, metal malzemeden oluşan taşıyıcı aksamı yıpranmış ve paslanmış (Şekil 17). Belediye parkındaki bildirişim panoları ise işlevsel, estetik ve ergonomiktir (Şekil 18).

Şekil 18: Belediye Parkındaki bildirişim panoları (Karayılmazlar, 2015).

3.2.7 Sınırlayıcı öğeler

Sınırlayıcıların estetik yönden kullanılacağı ortamın mimari anlayışı ile uyumlu olması gerekir. Sınır elemanları tasarımlarında estetik ve kullanım prensiplerinin yanı sıra, psikolojik etkilerin de göz önünde tutulması gerekir (Yücel, 2006). Hükümet caddesindeki yaya bölgesinin Hamam Sokak girişi tarafındaki başlangıcında, araç girişini engellemek amacıyla sınırlayıcı öğeler yerleştirilmiştir. Metal ve plastik olmak üzere iki çeşit malzemeden yapılmış olan bu öğelerin birbiriyle uyumlu olmadıkları görülmektedir. Yoğun yaya geçişi sırasında yaya konforunu da olumsuz yönde etkilediklerini söylemek mümkündür. Araçların yaya bölgesine girişine sadece 22.00-06.00 saatleri arasında yükleme ve boşaltma amacıyla izin verilmesine karşın, bu saatler dışında da araç girişi olduğu görülmektedir (Şekil 19).

Şekil 19: Sınırlayıcı öğeler ve servis amacıyla caddeye giren bir araç (Karayılmazlar, 2015)

3.2.8 Su yapıları

Fiziksel ve psikolojik açıdan en önemli çevresel elemanlardan biri olan su öğeleri, kentsel mekana estetik ve cazibe katmanın yanı sıra rekreasyonel aktiviteler için de bir araçtır (Gedik, 2003). Havuz ve çeşme gibi su yapıları alışveriş merkezleri, meydanlar, parklar gibi açık alanların cazibesini arttırmaktadır (Yücel, 2006).

Şekil 20: Cumhuriyet Meydanındaki havuzlar (Karayılmazlar, 2015).

Çalışma alanı içerisindeki kamusal alanlardan sadece Cumhuriyet Meydanında, Atatürk anıtının her iki yanında havuz bulunmaktadır. Arkası çim alanlara yaslanmış yüksek duvarla çevrili olan havuzların ön duvarları,

ergonomik olarak oturma ögesi olarak ta kullanılabilir. Ancak, her iki havuzda da su bulunmamakta olup, kamusal alanı kullanan bireyler tarafından çöpler atılmaktadır ve bu nedenle kötü bir görüntü oluşturmaktadır (Şekil 20).

Şekil 21: Yukarı Çarşı mevkiindeki havuz (Karayılmazlar, 2015).

Çalışma alanı içerisinde bulunmamakla birlikte, Yukarı Çarşı mevkiindeki kavşak noktasında bulunan fiskiyeli havuz ve çevre düzenlemesi olumsuz örnek olması açısından ele alınmıştır. Havuzun fiskiyelerinden akan suyun akış hızı, havuzun etrafındaki oturma ögelerinde oturan bireyleri ve havuzun alt kotundaki yaya geçiş alanını ıslatmaktadır. Havuzun etrafındaki oturma ögelerinde insanlar oturduğu ve ayaklarını uzattığı zaman, önünden diğer oturma ögelerini kullanmak amacıyla geçen yayalar için alan kalmamaktadır. Bu durum alan ergonomisi açısından olumsuz bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 21).

3.2.9. Plastik objeler

Plastik objeler, görsel algı açısından estetik özellik taşıyan öğelerdir ve kamusal alanda sanatın göstergeleridir. Plastik objeler, biçim, form, boyut, renk, doku gibi tasarım özelliklerinin yanı sıra taşıdıkları ya da simgeledikleri anlam değeri ile de kentsel mekan içerisinde landmark işlevi görürler. Adres tariflerinde ve buluşma noktası seçiminde yer işareti olarak kullanılan landmarklar, buldukları yeri simgeleyen ve kent imajını oluşturan en önemli öğelerden biridir. Kent donatıları içerisinde estetik objeler grubuna giren heykeller özgün, belirleyici özellikleri ile alanda gerçekleşen etkinlikler ve deneyimler ya da algılarla birlikte mekana ve kente ilişkin bireysel ve/veya toplumsal imgeler oluştururlar (Kurtaslan, 2005).

Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk anıtının arkasındaki bitkisel objelerin bulunması olumlu olmakla birlikte, arka plan-obje ilişkisinin kurulması ve arka planın objeyi vurgulaması açısından bitkisel öğelerin sayısı yeterli değildir (Şekil 22). Anıtın renk ve dokusu ile arka plandaki bitkisel öğelerin renk ve dokusu arasında zıtlık (kontrast) ilişkisinin kurulması temel tasarım ilkeleri açısından da gereklidir. Belediye parkındaki Atatürk büstünün arka kısmında geri plandaki binalar görüldüğü için görüntü karmaşası oluşturmaktadır. Buradaki büstün arkasında da yukarıda açıklandığı şekilde bir arka plana gerek vardır. Ayrıca, parkın zeminindeki siyah-beyaz renklerdeki kare formlu beton plaklar da görsel algı açısından başka bir karmaşa yaratmaktadır (Şekil 22). Burada da döşeme kaplamalarının büstün bulunduğu alanın formu ile uyumlu ve bu formu pekiştirecek bir şekilde (renk, doku ve desende) döşenmesi gerekir.

Şekil 22: Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk anıtı ve Belediye Parkı'ndaki Atatürk büstü (Karayılmazlar, 2015).

Şekil 23: Cumhuriyet Meydanındaki çocuklu kadın heykeli ve Kemerköprü mevkiindeki Türkiye heykeli (Karayılmazlar, 2015).

Davut Fıncıoğlu Caddesini Cumhuriyet Meydanının kenarında bulunan oturma grubuna bağlayan kısa geçiş yolu üzerine yerleştirilmiş olan “çocuklu kadın heykeli” estetik özellik taşıyarak birlikte, çevresi bu imaja katkıda bulunacak şekilde gerek estetik, gerekse ergonomik olarak düzenlenmemiştir (Şekil 23). Çalışma alanı kapsamında olmamakla birlikte, Kemerköprü mevkiindeki büyük kavşakta bulunan el figürünün üzerindeki Türkiye Haritası heykeli, olumsuz örnekleme açısından ele alınmıştır. Bu anıt, gerek biçim, gerek obje-anlam ilişkisi, gerekse estetik açıdan hiçbir ilişki kurulamayan bir objedir (Şekil 23). Dolayısıyla, kentsel mekanda ve kamusal alanda yer verilecek olan plastik objeler; anıtsal ya da simgesel açıdan ifade edecekleri anlamlarının yanı sıra, yerleştirildikleri nokta ve çevre düzenlemeleri ile de anlamlı, estetik ve uyumlu olmalıdır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1 Sonuçlar

Bu araştırmada Bartın kent merkezindeki kamusal alanların ve kentsel donatı elemanlarının ergonomik ve estetik açıdan irdelenmesi ve kent kimliği ile ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Yapılan gözlem, saptama ve fotoğraf ile belgeleme sonucu gerek yaya bölgesini oluşturan kamusal alanlar, gerekse kent donatıları ile ilgili mevcut durum ortaya konularak, Tablo 1’de sunulmuştur. (Tablo 1). Araştırma alanındaki kamusal alanlar, gerek alan planlaması, gerekse kendi içlerindeki tasarım bütünlüğünü ortaya koyan alan tasarımı ve bu alanlarda bulunan peyzaj elemanları (döşeme kaplamaları) ve kent donatıları (oturma öğeleri, çöp kutuları, bitki kasaları, aydınlatma öğeleri, yön ve işaret levhaları, bildirişim panoları, su yapıları, plastik objeler) açısından ayrı ayrı irdelenmiştir. Engelli erişimine açık olup, olmadıkları ve engellilerin ergonomik ve güvenli kamusal alan kullanımına olanak tanıyıp tanımadıkları hususu da ayrıca değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Tablo 1: Araştırma alanındaki kamusal alanlar ile irdelenecek faktörlerin ilişkisini gösteren matris

Faktörler	Kamusal Alanlar							
	Hükümet Caddesi		Rüştüyeler Sokak		Belediye Parkı		Cumhuriyet Meydanı	
	Ergonomik	Estetik	Ergonomik	Estetik	Ergonomik	Estetik	Ergonomik	Estetik
Alan planlaması	(+1)	0	(-1)	0	(+1)	0	(+1)	0
Alan tasarımı	(+1)	(-1)	(-1)	(-1)	(+1)	(-1)	(-1)	(-1)
Döşeme kaplaması	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)	(-1)	(-1)	(+1)	(+1)
Oturma öğeleri	0	0	0	0	(+1)	(+1)	(+1)	(-1)
Çöp kutuları	(+1)	(-1)	(+1)	(-1)	(+1)	(+1)	(+1)	(-1)
Bitki kasaları	(-1)	(-1)	0	0	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)
Aydınlatma öğeleri	(+1)	(-1)	(-1)	(-1)	(+1)	(-1)	(-1)	(-1)
Yön ve işaret levh.	0	0	0	0	0	0	0	0
Bildirişim panoları	(-1)	(-1)	0	0	(+1)	(+1)	(-1)	(-1)
Su öğeleri	0	0	0	0	0	0	(+1)	(-1)
Plastik öğeler	0	0	0	0	0	0	(+1)	(+1)
Bedensel engelli erişimi	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)
Görme engelli erişimi	(-2)	0	(-2)	0	(-2)	0	(-2)	0
Toplam Puan	(+2)	(-3)	(-2)	(-1)	(+5)	(+2)	(+3)	(-2)
	Bu caddedeki yaya bölgesinde bedensel engelli rahatça dolaşabilir. Görme engellinin erişimi için ergonomik değildir.		Hükümet caddesinden bu sokağa geçebilir ancak, buradan Belediye parkına geçemez. Görme engelli için ergonomik değildir.		Parkın alt kotundan girip park içerisinde dolaşabilir. Görme engelli için ergonomik değildir.		Bedensel engelli bu alana rahatça gelip, dolaşabilir. Görme engelli için ergonomik değildir.	

0 = İlişkisiz, (+1) = Olumlu ilişki, (-1) = Olumsuz ilişki

Tablo 1’de gösterilen değerlendirmeler sonucunda; ergonomik açıdan Belediye Parkı (+5) puan, Cumhuriyet Meydanı (+3) puan, Hükümet Caddesi (+2) puan, Rüştüyeler Sokak ise (-2) puan almıştır. Estetik açıdan, kent kimliği ve içinde bulunduğu çevre ile uyumu açısından ise Belediye Parkı (+2) puan, Rüştüyeler Sokak (-1) puan, Cumhuriyet Meydanı (-2) puan, Hükümet caddesi ise (-3) puan almıştır. Sonuçları yorumlamak gerekirse, Bartın şehir merkezindeki yaya bölgeleri içerisinde kent donatıları ile birlikte değerlendirildiğinde, ergonomik açıdan en iyi şekilde tasarlanmış kamusal alan Belediye Parkıdır. En olumsuz olanı ise Rüştüyeler Sokaktır. Estetik açıdan bakıldığında da, içindeki kent donatıları ile birlikte Belediye Parkı, diğerlerine nazaran daha fazla estetik özellik taşımaktadır. En az estetik özellik taşıyan ve içindeki kent donatılarının kent kimliği ve çevresiyle uyumsuz olduğu kamusal alan ise, Hükümet caddesidir. Bu çıkarımlar doğrultusunda, şehir merkezindeki yoğun yaya sirkülasyonuna mekânsal ev sahipliği yapan yaya bölgelerinin ergonomik, estetik ve kent kimliği ile uyumlu bir şekilde iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için yapılması gereken eylemler aşağıda sunulmaktadır.

4.2 Öneriler

Hükümet caddesindeki binaların cepheleri, yeniden boyanmalı, bina cephelerindeki reklam ve tanıtım levhaları kaldırılarak, bina cephelerini kapatmayacak şekilde ve amacına yönelik olarak işlevsel-estetik formlarda yeniden tasarlanmalı, bu levhalarla ilgili bir tipoloji oluşturularak, uygulama şartnamesi hazırlanmalıdır. Bu caddedeki aydınlatma öğeleri ve çöp kutuları, kent merkezinin tarihi ve kültürel kimliğine uygun olarak yeniden tasarlanmalı, biçim, malzeme, doku, renk seçimleri buna göre yapılmalıdır. En yoğun yaya aksını oluşturan bu caddenin engelliler tarafından da kullanımı sağlanmalı, bedensel, işitsel ve görme engellilere yönelik ergonomik tasarım ilkeleri göz önüne alınarak düzenlemeler yapılmalıdır. Caddede gelişigüzel olarak yerleştirilmiş olan bitki kasaları için tasarım bütünlüğü amacıyla tipoloji oluşturulmalı ve yerleşim noktaları yaya geçişini engellemeyecek şekilde belirlenmelidir.

Rüştüyeler Sokağındaki kafeler, yaya geçişini kısıtlamaktadır. Sokaktaki geçiş alanı, yayaların ergonomik ve gruplar halinde geçişine olanak tanıyacak ölçülerde olmalıdır. Bu nedenle, daha konforlu yaya kullanımına olanak tanıyan kamusal alanların oluşturulması açısından, kafelere ayrılan alanların daraltılması gerekmektedir.

Belediye binasının taş duvarlarına yaslanmış olan kafelerin separatör işlevi gören ayırıcı öğeleri, çatı örtüleri, sokağın geçiş mekanı olarak kullanılan kısmı ile kafeleri ayıran öğeler bir tasarım bütünlüğü içerisinde ve birbiri ile uyumlu bir şekilde yeniden tasarlanmalıdır.

Belediye parkındaki döşeme kaplamaları sökülerek, parkın alan planlamasına uygun form, renk, doku ve desende döşeme öğeleri ile kaplanması gerekmektedir. Bu sayede, parktaki geçiş alanları, meydan ve meydancıklar, oturma gruplarının bulunduğu alanlar, heykel alanlarında planlama-tasarım bütünlüğü sağlanmış olacaktır. Belediye parkından bir üst kottaki Rüştüyeler Sokak’a da rampa ile bağlantı sağlanmalıdır. Bu sayede, Belediye parkını kullanan engelli bireyler Rüştüye Sokak ve oradan da Arap camisinin yanındaki az eğimli yol güzergahını izleyerek, Hükümet Caddesindeki yaya bölgesine kadar ulaşabilecektir.

Cumhuriyet Meydanındaki tanımsız boşluk, oturma alanlarının yeniden düzenlenmesi ile tanımlı ve algılanabilir hale getirilmelidir. Meydanın etrafındaki oturma alanları da aynı tasarım yaklaşımı ile bir bütünün uyumlu parçaları olarak yeniden planlanmalı ve tasarlanmalıdır. Buradaki aydınlatma öğeleri kaldırılmalı, meydanın mekânsal özelliklerini vurgulayıcı şekil ve konumda olmaları sağlanmalıdır. Meydanın bir kenarında dizili olan bankamatiklerin her biri farklı kotlardaki kaideler üzerine yerleştirilmiştir. Bu durum kullanım güçlüğü oluşturmakta olup, engelliler açısından ise yeni bir engel teşkil etmektedir. Bu öğelerin tasarım bütünlüğü içerisinde, aynı kota oturtularak, kullanım ergonomisi açısından, önlerinde geniş bir erişim ve sirkülasyon alanının yaratılması gerekmektedir.

Bartın şehir merkezindeki kamusal alanlar kapsamında irdelenen yaya bölgeleri kısmen bedensel engelli kullanımına açıktır. Görme engelliler ya da işitme engelliler için ise herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu alanların tümünde yukarıda belirtilen hususlar dışında, tüm engellilerin erişimine, engelsiz bireyler gibi ergonomik ve güvenli bir şekilde dolaşımına olanak tanıyacak planlama, tasarım ve uygulamaların yapılması gereği kuşkusuzdur. Bu yaya bölgelerinde kullanılan kent donatıları, kentin tarihi ve kültürel özelliklerini yansıtan kent dokusu ile ve kent kimliği ile uyumlu değildir. Kent kimliğini destekleyecek kent mobilyası için öncelikle o kente ait tasarımların üretilmesi gerekmektedir (Güneş, 2005). O halde bütüncül tasarım anlayışı ile bu alanlarda bulunan kent donatıları yeniden tasarlanmalıdır.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde, Bartın’ın kamusal kentsel mekanlarının kentin tarihi ve kültürel geçmişi de göz önüne alınarak tasarlanması, kent donatılarının da bu yaklaşımla tasarlanması ve yayaların kullanımına sunulması gerekmektedir. Kent imajının oluşmasında ve okunabilirliğinde önemli bir öge olan landmarklar kapsamındaki anıtsal öğelere ve plastik öğelere, çevresi ile bütünlük oluşturacak şekilde bir kentsel tasarım anlayışıyla kamusal alanlar içerisinde yer verilmelidir. Bütüncül yaklaşımla yapılacak kentsel tasarım çalışmaları sayesinde, tarihi kent dokusu kimliğinin mekana yansması ile kamusal alanların algılanabilirliği ve okunabilirliği artacaktır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğünce desteklenen “Kamusal Alanların Ergonomi Açısından İrdelenmesi, Bartın İçin Ergonomik Kentsel Tasarım Rehberi Önerisi” başlıklı lisansüstü tez projesinden (2016-FEN-CY-006) üretilmiştir. Destekleri için, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- **Habermas, J.**, 1995. Kamusal Alan: Ansiklopedik Bir Makale, Çeviri: Nuran Erol, Birikim Dergisi, Sayı: 70, Şubat 1995.
- **Birol, G.;** (2007). “Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otelini Üzerine Bir Değerlendirme”, Arkitekt Dergisi, Kasım-Aralık 2007, sayı: 514, s. 46-54.
- **Bayramoğlu E., Özdemir B.**, 2012. Trabzon Kent Merkezi, Uzun Sokak Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Kimliği Açısından Değerlendirilmesi, Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 2012, 12 (2), 182-191.
- **Çetin, A.**, 2006. Kamusal Alan ve Kamusal Mekan Olarak Sokak, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- **(Deniz) Topçu, K.**, 2011. Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2, 1048-1072.
- **Doğan, C., Altan, O.**, 2007. Kamusal Alanda Oturma Eylemi ve Ergonomik İlkeler, Megaron, YTÜ. Mim. Fak. E-Dergisi, 2 (3), 159-166.
- **Gedik, T.**, 2003. Farklı Su Ögelerinin Psikolojik Etkileri ve Mekansal Etkinliklerle Bütünleşmesi Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- **Gülgün, B., Türkyılmaz, B.**, 2001. Peyzaj Mimarlığında ve İnsan Yaşamında Ergonominin Yeri-Önemi ve Bornova Örneğinde Bir Araştırma, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 38 (2-3), 127-134.
- **Güneş, S.**, 2005. Kent Mobilyası Tasarımından Disiplinlerarası Etkileşim, Planlama Dergisi, 2005/3, 92-95.
- **Güremen L.**, 2011. Kent Kimliği Ve Estetiği Yönüyle Kentsel Donatı Elemanlarının Amasya Kenti Özelinde Araştırılması, e-Journal of New World Sciences Academy, Volume: 6, Number: 2, 254-291.
- **Karayılmazlar, A, S.**, 2015. Bartın Hükümet Caddesi ve Yakın Çevresinin Kentsel Ergonomi Açısından İrdelenmesi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Semineri, Bartın.
- **Kiper, P.**, 2004. Küreselleşme Sürecinde Kentlerimize Giren Yeni Tüketim Mekanları ve Yitirilen Kent Kimlikleri, Planlama Dergisi, 2004/4, 14-18.
- **Kurtaslan B.Ö.**, 2005. Açık Alanlarda Heykel-Çevre İlişkisi ve Tasarımı. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 193-222.
- **Önem A. B., Kılınçarslan İ.**, 2005, Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik, İTÜ Dergisi/A, Mimarlık, Planlama ve Tasarım, 4(1), 115-125.
- **Şerefhanoglu, M.**, 1991. “Kentsel Tasarımda Aydınlatmanın Rolü”, 1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, (23-24 Mayıs 1991), Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 131-140.
- **Şişman, E, E., Yetim, L.**, 2004. Tekirdağ Kentinde Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 5(1): 43-51.
- **Tatlıdil, E.**, 2009. Kent ve Kentli Kimliği, İzmir Örneği, Ege Akademik Bakış, 9(1), 319-336.
- **Ulu, A., Karakoç, İ.**, 2004. Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi, Planlama Dergisi, 3 (29), 59-66.
- **Yücel, G.F.**, 2006. Kamusal Açık Mekanlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı, Ege Mimarlık Dergisi, (4) 59, 26-29.
- **(URL1)** <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Ergonomics>
- **(URL2)** <http://engelsizkent.org/tasarim-rehberi/kent-mobilyalari/>
- **(IEA)** International Ergonomics Association, <http://www.iea.cc/whats/index.html> (25.11.2016)